

Till: Arbetsmarknadsdepartementet
Diarienummer: A2024/00369
Remissyttrande från: Sveriges Kvinnoorganisationer
Datum och ort: 2024-09-13, Stockholm

Sveriges Kvinnoorganisationers yttrande över betänkandet *Ett inkluderande jämställdhetspolitiskt delmål mot våld* (SOU 2024:21)

Övergripande kommentar

Sveriges Kvinnoorganisationer ser med oro på att det sjätte jämställdhetspolitiska delmålet ifrågasätts i tider när det våld som kvinnor utsätts för på grund av att de är kvinnor ökar. Att regeringen ser ett behov av kraftigare insatser mot våldet är positivt, men att ändra denna vägledande målformulering är inte rätt väg att gå. Mäns våld mot kvinnor är ett väl inarbetat begrepp som fångar allt det våld som män begår mot kvinnor, och som är en konsekvens av samt upprätthåller ett patriarkalt och ojämnt samhälle. Precis som framhållits i tidigare utredningar är det just detta våld som jämställdhetspolitiken bör ta sikte på, då det är mäns våld mot kvinnor som är ett hinder för jämställdheten. Att en omskrivning skulle göra målformuleringen mer inkluderande stämmer således inte. Tvärtom, skulle den föreslagna omformuleringen snarare verka exkluderande, och befästa de tre våldstyper som räknas upp som de enda eller huvudsakliga exemplen på mäns våld mot kvinnor. Därmed förloras helhetsbilden av våldets omfattning och dess normalitet, vilket är avgörande för att förstå våldets mekanismer och bekämpa det. Eftersom vi förordar en sammanhållen våldsförståelse är vi positiva till att utredningen inte anser att ett sjunde delmål om hedersrelaterat våld och förtryck ska införas. Dock föreslår vi att regeringen istället ska initiera en nationell strategi för just hedersrelaterat våld och förtryck, då detta våld på vissa sätt särskiljer sig från andra typer av mäns våld mot kvinnor och därför kan kräva särskilda åtgärder som kan presenteras i en strategi.

7. Analys och bedömning angående ett särskilt delmål om hedersrelaterat våld och förtryck

7.2 Det bör inte införas ett särskilt jämställdhetspolitiskt delmål om hedersrelaterat våld och förtryck

Sveriges Kvinnoorganisationer delar utredningens bedömning att ett särskilt delmål om hedersrelaterat våld och förtryck *inte* bör införas. Vi instämmer med de argument som utredningen för fram, bland annat vikten av att delmålen hålls på en övergripande nivå, samt att ett sjunde delmål skulle innebära en överlappning med det sjätte delmålet. Om olika former av våld ingår i flera mål kan det bli svårare att styra och följa upp det praktiska arbete som ska göras. En samordnad politik på våldsområdet föreskrivs även av Istanbulkonventionen, där hedersrelaterat våld och förtryck ingår som en typ av könsrelaterat våld mot kvinnor. Att olika former av våld mot kvinnor inklusive hedersrelaterat våld och förtryck behandlas samlat i Sveriges internationella åtaganden bör vara vägledande för den nationella politiken.

En annan viktig poäng som framförs i utredningen är att det ofta är svårt att i det praktiska arbetet särskilja hedersrelaterat våld och förtryck från andra former av våld, särskilt i början av ett ärende, och att det inte heller är ovanligt att vara utsatt för både hedersrelaterat våld och andra våldsformer. En uppdelning mellan hedersrelaterat våld och övriga former av mäns våld mot kvinnor riskerar därmed att direkt drabba våldsutsatta som kan behöva ett samordnat stöd.

Sveriges Kvinnoorganisationer anser hedersaspekter bör belysas inom samtliga jämställdhetspolitiska delmål. Till exempel har vi på Sveriges Kvinnoorganisationer hört vittnesmål från medlemsorganisationer om hur kvinnor som de träffat i sitt arbete inte fått delta i arbetsmarknadsåtgärder om det funnits män i lokalen, på grund av heder. Likt utredningen anser vi även att jämställdhetsperspektivet behöver stärkas inom integrationspolitiken. Överlag ser vi ett problem med att arbetet mot våld allt mer separeras från övrigt jämställdhetsarbete, en trend som kanske är allra starkast när det gäller just hedersrelaterat våld och förtryck. Detta är allvarligt eftersom våldet ju är den yttersta konsekvensen av ett ojämnt samhälle. Det bästa förebyggande arbetet mot våld är att öka jämställdheten.

Sveriges Kvinnoorganisationer avstyrker dock utredningens förslag att hedersrelaterat våld och förtryck ska ingå i en ny målformulering av det sjätte delmålet, eftersom vi anser att rådande målformulering är att föredra. Som framgår ovan delar vi utredningens bedömning att det ur ett styrningsperspektiv inte är hållbart att införa nya jämställdhetspolitiska delmål för att visa att ett område är särskilt prioriterat. Denna argumentation bör även gälla förslag som handlar om att omformulera befintliga mål. De jämställdhetspolitiska målen måste vara långsiktiga och samlande och får inte reduceras till verktyg för politiska partier att använda i sin kommunikation.

Hedersrelaterat våld och förtryck är form av mäns våld mot kvinnor som kännetecknas av att det utövas kollektivt. Ofta finns god anledning att specifikt lyfta hedersrelaterat våld och förtryck som är ett stort och ytterst allvarligt samhällsproblem. När det gäller själva delmålet motsätter vi oss dock att hedersrelaterat våld och förtryck samt andra särskilda former av våld ska räknas upp. Vi förordar istället att det inkluderade, tydliga och moderna begreppet "mäns våld mot kvinnor" som omfattar även hedersrelaterat våld och förtryck fortsatt ska användas. Att göra uppräknings i själva målformuleringen skulle bidra till att fragmentera upp den holistiska förståelsen av mäns våld mot kvinnor, vilket förklaras närmare under 8.1.1.

Vi ser redan idag allt för många exempel på där just hedersrelaterat våld- och förtryck isoleras från andra former av våld mot kvinnor och jämställdhetsarbetet i stort. Att bryta ut detta våld ur det samlade begreppet mäns våld mot kvinnor skulle ytterligare förstärka denna problematik. För att lyckas nå målet om att mäns våld mot kvinnor ska upphöra krävs mer samordning och samsyn, inte mer splittring. Detta gäller inte minst den grundläggande förståelsen för de könade mekanismer som förenar allt det våld som kvinnor utsätts för på grund av sitt kön.

Istället för att föra in hedersrelaterat våld och förtryck i en ny målformulering av det sjätte delmålet förordar Sveriges Kvinnoorganisationer att det bör tas fram en särskild nationell strategi för att motverka hedersrelaterat våld och förtryck. Utredningen menar att deras förslag på en ny målformulering av det sjätte delmålet är ett sätt att synliggöra prioriteringen av arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck - vi menar att det finns bättre sätt att prioritera detta arbete som inte fragmenterar den samlade förståelsen av våld som allt framgångsrikt arbete mot mäns våld mot

kvinnor vilar på. Vi instämmer med utredningen i att det sjätte delmålet behöver kompletteras med mer detaljerade och verksamhetsnära styrsignaler för att förebygga och bekämpa hedersrelaterat våld och förtryck och menar att detta företrädesvis kan åstadkommas genom en egen nationell strategi. Som ovan framhållet särskiljer sig hedersrelaterat våld och förtryck på vissa sätt från andra former av våld och kräver ibland andra åtgärder som kan utvecklas i en sådan strategi. En självklar utgångspunkt för en sådan strategi bör vara att hedersrelaterat våld är ett jämställdhetsproblem. Precis som utredningen framhåller är det framförallt flickors och kvinnors sexualitet, kroppar och liv som kontrolleras i hederskontexter. Det är kvinnors och flickors oskuld och kyskhet som familjens heder fästs vid. Därmed är hedersrelaterat våld en självklar del av samhällsproblemet mäns våld mot kvinnor, och detta får inte tappas bort.

Att införa ett nytt delmål om hedersrelaterat våld och förtryck, och därmed ha två separata delmål om mäns våld mot kvinnor, riskerar att understryka olikheter mellan samhällsgrupper och ge en bild av att det våld som utövas i hederskulturer är väsensskilt från andra former av mäns våld mot kvinnor. Så är det inte. Att hedersrelaterat våld och förtryck ofta kännetecknas av tydlig kollektiv sanktionering stämmer, men att mena att övrigt våld mot kvinnor aldrig sanktioneras eller ursäktas av omgivningen och samhället stämmer inte. Många av de kvinnor som mördats av män de haft nära relation med skulle ha kunnat räddats om samhället hade tagit det på allvar. Dessutom skuld- och skambeläggs ofta kvinnor och flickor som utsatts för sexuellt våld, till exempel med frågor om vad de haft på sig eller om de varit sexuellt aktiva tidigare. Att ursäkta våld mot kvinnor genom att hänvisa till brist på oskuld/kyskhet är således inte heller unikt för hedersrelaterat våld och förtryck. Precis som utredningen framhåller går utsattheten för olika våldformer ofta in i varandra och därmed finns det behov av ett sammanhållet arbete. Det vi dessutom vill peka på är att våldet har samma grunder och att det är en konsekvens av ojämställdhet och destruktiva könsnormer.

8. Förslag till ett nytt jämställdhetspolitiskt delmål

8.1.1 Förslag till ett mer inkluderande delmål för att förebygga och bekämpa våld

Sveriges Kvinnoorganisationer avstyrker utredningens förslag till ett nytt jämställdhetspolitiskt delmål, och förordar att nuvarande målformulering behålls. Vi ser positivt på att utredningen vill behålla *mäns våld mot kvinnor* i målformuleringen, och instämmer med bedömningen att könsrelaterat våld ej är ett lämpligt begrepp att använda i detta sammanhang då det är vagt, könsneutralt och relativt oetablerat.

Vi anser dock att den föreslagna nya formuleringen inte är mer inkluderande än den nuvarande, utan snarare att den riskerar att vara begränsande genom att de listade våldsförhållandena *våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck samt utnyttjande i prostitution och människohandel* kan komma att ses som de primära eller i värsta fall enda formerna av mäns våld mot kvinnor. Därmed riskerar andra former av mäns våld mot kvinnor att hamna i skymundan, till exempel sexuella trakasserier, våldtäkter och övergrepp som sker utanför relationer och andra former av exploatering av kvinnors kroppar utöver prostitution.

Det är viktigt att den breda våldsförståelsen, som även omfattar handlingar som enligt nuvarande lagstiftning inte är brottsliga men som ändå skapar ett mönster av utsatthet och förtryck, fortsätter vara rådande inom jämställdhetspolitiken. Risken med att lista olika former av våld är alltid att en hierarki skapas, vilket kan undvikas genom att behålla nuvarande målformulering som är modern, tydlig och väl underbyggd.

Men den föreslagna målformuleringen som räknar upp tre våldsformer efter *Mäns våld mot kvinnor* skulle även kunna läsas på motsatt sätt där de tre våldsformerna ses som något som inte ingår i begreppet mäns våld mot kvinnor. Det är överhuvudtaget märkligt att ha en lista som både innehåller ett paraplybegrepp och sen vissa exempel på detsamma utan att det sägs att de senare ingår i den det förra. Vi befarar särskilt att hedersrelaterat våld och förtryck och prostitution, som inte alltid erkänns som mäns våld mot kvinnor, av vissa kan komma att förstås som något annat än mäns våld mot kvinnor om målet formuleras på ett sätt som inbjuder till en sådan tolkning.

Precis som utredningen framför är mäns våld mot kvinnor ett *väl inarbetat begrepp som på ett träffande sätt beskriver det största jämställdhetspolitiska problemet inom det sjätte delmålet*. Därför framhåller vi med enfaset vikten av att behålla nuvarande målformulering. Utredningen menar att man genom att lista våldsformer som ingår i målet underlättar tolkningen av delmålet omfattning, men då man bara listar en liten del allt det våld som mäns våld mot kvinnor omfattar blir effekten snarare den motsatta.

Vi är dessutom kritiska till den föreslagna formuleringen av delmålet andra led; att skriva "alla, oavsett kön" istället för "kvinnor och män, flickor och pojkar". Förslaget kan ses som en del i en större trend som pågått de senaste åren där könade ord som "kvinnor", "flickor" och "mammor" tas bort ur lagstiftning samt på alla nivåer i offentlig förvaltning. Denna återgång till könsblint språk och detta utsuddande av kvinnor är ett allvarligt problem som i och med denna utredning har nått kärnan av arbetet för jämställdhet och kvinnors rättigheter.

Könsneutraliseringen osynliggör att våldet är ett jämställdhetsproblem som handlar om (makt)relationen mellan könen. Alla förtjänar att leva ett liv fritt från våld och förtryck, men precis som utredningen framhåller har tidigare utredningar från 2005 och 2015 fastställt att det är *mäns våld mot kvinnor* som är jämställdhetspolitikens uppgift att behandla. Våld i samkönade relationer och kvinnors våld mot män har inte sin grund i den historiska maktrelationen mellan män och kvinnor. Detta våld har andra grunder och är inte ett uttryck för ojämställdhet. Vi instämmer därmed med tidigare utredningar om att ansvaret för att motverka närliggande våldsyftningar, såsom till exempel våld i samkönade relationer, faller inom ramen för andra områden än jämställdhetspolitiken. Dessutom förtjänar offer för dessa våldsformer egna politiska strategier och resurser. Våld mot HBTQ-personer och våld i samkönade relationer förtjänar som utformas specifikt för denna målgrupp.

Män som utsätts för prostitution och annat våld som män annars huvudsakligen utsätter kvinnor för har rätt till stöd och hjälp på samma sätt som kvinnor. Detta våld ska med alla krafter förebyggas och bekämpas, och så är det redan idag med dagens målformulering. Men detta betyder inte att målformuleringen behöver omformuleras. Faktum kvarstår att detta våld är ett jämställdhetsproblem som angår jämställdhetspolitiken och de jämställdhetspolitiska målen som här är i fråga. Precis som utredningen beskriver är det sjätte delmålet formulering den enda av delmålsformuleringarna som tydligt synliggör maktförhållandet mellan kvinnor och män. Detta ser vi som viktigt att bevara då det

är en mycket tydlig och rättvisande bild av vilka strukturer som behöver motarbetas, och därmed en stark styrsignal. Det är också viktigt att målen är konsekvent formulerade. Ingen av de övriga delmålen innehåller begreppet "alla oavsett kön" utan konsekvent används istället "kvinnor och män, flickor och pojkar" av de skäl som redan redovisats.

Utredningen fastslår att Sveriges internationella åtaganden har varit vägledande för deras förslag, och att det bland annat innebär att som utgångspunkt anlägga ett strukturellt perspektiv på våldet samt lägga stor vikt vid att använda könsbestämda begrepp. Till exempel tydliggör Istanbulkonventionen att våldet är könsspecifikt, och GREVIO har tidigare berömt Sverige för att tydligt koppla våldet till kön i och med att regeringen som regel använt begreppet "mäns våld mot kvinnor". Att följa våra internationella åtaganden talar därmed för att behålla nuvarande målformulering, snarare än att könsneutralisera densamma. Precis som utredningen konstaterar bör dessutom politiska mål vara kärnfulla och inte alltför långa, för att vara användbara och tydliga. Att enligt utredningens förslag förlänga målet skulle göra det mindre övergripande, mer otydligt och därmed mindre användbart.

Ett argument som utredningen framför för att ändra formuleringen av det sjätte delmålet är att det nuvarande målets första led, att mäns våld mot kvinnor ska upphöra, ofta tolkas snävt och bokstavligt, som att det endast handlar om mäns våld mot kvinnor i nära relationer. Sveriges Kvinnoorganisationer delar inte bilden av att detta är ett vanligt problem. Att delmålet handlar om alla former av mäns våld mot kvinnor tydliggörs i de sex korta punkter som förklarar målets omfattning. Om det trots detta skulle finnas sådana missuppfattningar krävs istället informationsinsatser för att fortsätta arbetet med att förankra den breda förståelsen av mäns våld mot kvinnor.